

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

13. Quinto ex amore Dei quem Philosophi Gentiles prædicant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

737
Sed ut dixi, hæc suis locis demonstranda sunt.

Illa igitur causa est, quod quia initium talis bonæ voluntatis non potest esse ex naturæ viribus, nec fides nec initium fidei ex eis esse possit; quia fides qua creditur sicut oportet, non potest esse sine initio bonæ voluntatis, hoc est, sine initio charitatis seu sinceri amoris Dei. Vnde & fidem in creatorem naturaliter ex creaturis cognitum, indicat Augustinus naturæ viribus esse impossibilem. Nam casum statuens quo nihil de Christi incarnatione quispiam audisset, *Quid faciet*, inquit, *hamana natura, vel quid fecit quæ vel ante non auerit hoc futurum, vel adhuc non comperit factum, nisi credendo in Deum qui fecit celum & terram à quo & se factam naturaliter sentit, & rectè vivendo eius implet voluntatem?* Ecce tibi fidem amoris Dei naturalem. Neque enim sine amore Dei per cupiditatem cuiuscunque creaturæ, vel credi in Deum, vel rectè vivi ullo pacto juxta Augustinum & veritatem potest. Sed audi jam sententiam Augustini: *Quod si fieri potuit aut potest, hoc & ego dico quod de lege dixit Apostolus: Ergo gentes Christus mortuus est.* Hoc autem in puræ naturæ statu ut minimum fieri necesse est, cum impossibile sit naturam esse in alio quam damnabili statu, nisi Deus saltem ut creator cæli & terræ credatur ac diligatur, ut etiam rectè ex illo amore vivatur. Dixit enim hanc sententiam Augustinus in hæresim Pelagianam, quæ tribuebat gentibus fidem ac dilectionem Dei creatoris per naturæ vires, quorum cordibus utrumque præceptum Deus naturæ autor infererat, sicut hoc Pelagianorum dogmatum expositione ex verbis eorum declaravimus.

Quid hic iterum dici potest? An Pelagium fidem & amorem Dei supernaturalem naturæ viribus tribuisse? Nihil insulsius. In ipsius enim terminis implicat contradictionem amorem Dei supernaturalem esse in potestate naturæ. Non eo absurditatis venerant illa ingenia quorum celeritatem subtilitatemque magnopere laudat Augustinus, ut in istas loquomachias ineptias laborarentur. Loquebantur

ergo de fide & amore sincero Dei qualem puræ naturæ congruere putabant. Quod eo verius atque certius esse iudicabis si animo recolueris Pelagianos primos puræ naturæ statum à capite usque ad calcem protulisse, condidisse & omnibus suis numeris absolutum expolitumque formasse. Quod & Scholastici fatentur & nos latè suo loco declaravimus. Huic igitur statui, sicut neque peccatum neque gratiam, ita initio neque fidem neque dilectionem ullam tribuebant supernaturalem, sed tantummodo illam quæ à Philosophis gentium Seneca, Tullio, Platone, & similibus prædicata est. Nam quod gentes sine cognitione Christi Deum ex operibus credidisse, & agnitum dilexisse, & ex qua cognitione dilectioneque rectè aliquatenus vixisse censerent, hoc præcipuè de illis Philosophis aliisque nonnullis qui inter Romanos aliasque gentes laudabantur, verum esse statuebant. Hanc dilectionem sinceram Dei, hoc est, quæ verè Dei sit & non rei alterius concupita, & hanc fidem ex Dei dilectione seu complacentia manantem, Augustinus totis disputandi viribus damnat velut impossibilem, velut divinæ gratiæ injuriosam. Hoc enim ipsam expugnat Augustinus, quod statum hujusmodi puræ naturæ & opera bona ex eo promanantia commendabant, ut que non possent sine Christi gratia esse nisi mala.

An fortè dicent Pelagium ejusmodi naturalem fidem atque dilectionem statui puræ naturæ quam proferebat congruam, velut meritiora, salutique utilia prædicasse? Hoc enim solemne Scholasticorum effugium est. Sed suo loco ostensuri Deo juvante sumus, neque Pelagium istud contendisse; neque si contenderit, in eo errasse, sed potius rectè sensitse, si ei fides illa dilectioneque Dei naturalis per naturæ vires possibilis esse concederetur. Sed hæc & similia commenta Pelagio non pauca sicut & Augustino imposita sunt ab iis qui neutrius dogmata satis penetrarunt, sed sua tanquam Augustini non satis excussa protulerunt.

Vide lib. 6 de hæresi Pelag. c. 11, & sub fin. lib. 5.

Vide lib. 4 de grat. Christi saluti. c. 11, & 12.

CAPVT XIII.

Quintò ex amore Dei quem Philosophi Gentiles prædicant.

738
QVINTÒ denique ostenditur mens Augustini ex eo quod sententiam Philosophorum Gentilium magnopere probet, qui licet essent Pelagianorum Patriarchæ discipulis tamen suis longe peritiores, amorem quo naturæ lumine Deum autorem omnium diligendum esse cernebant, non putabant in homine nasci posse sine magno beneficio & gratia ejusdem Dei. Hoc enim gentium Philosophos sensisse certissimum est, hoc Augustinum approbasse, exploratissimum, hoc eos de amore quem maxime vocant naturalem intellexisse nemini

dubium; cum constet eos de humana natura tanquam puræ, primos, maximeque disputasse. Ille namque status, genuinus Ethicæ Philosophiæ factus est, quæ de elevatione naturæ ad statum supernaturalem nihil omnino disseruit, aut cognovit. Sed utrumque & Philosophorum sensum & Augustini assensum videamus.

In primis igitur, prout Augustinus expresse tradit, Platonicæ docuerunt, neque virtutem, neque beatitudinem homini in alio sitam esse, nisi in cognoscendo, diligendo, atque imitando Deo: quod esse summum & hominis & Angelo-

Hh 4

Angelo-

Lib. 10. de
Civ. 1. 1.

Cap. 11.

Lib. 8. 6. 9.

Cap. 5.

Lib. 8. 6. 9.

Ibid.

Lib. 8. de
Civ. 1. 1.

Ibid. 1. 9.

Ibid.

Angelorum bonum, inconcussa sententia ve-
ritate tenuerunt. Eligamus, inquit Augustinus,
Platonem omnium Philosophorum merito nobilissimos,
propria, quia sicut sapere poterunt, licet im-
mortalem ac rationalem, vel intellectualem hominis
animam, nisi participato lumine illius a quo & ipsa
& unctus factus est, beatum esse non posse: ita illud
quod omnes appetunt, id est vitam beatam, quam-
quam isti assecutum negant, qui non illi uni optimo,
qui est immutabilis Deus, puritate casti amoris
adhaserit. Et inferius: Cui Deo simpliciter in-
habere, nempe puritate casti amoris (sacris
quoque Platonis, & per multa rebus) soluit
beatissimum bonum est. Unde in alio libro ejusdem
Dei dilectione imitationeque collocavit, eo
quod nullam veram virtutem, nisi in Dei di-
lectione constitueret: Nam satis sit commemo-
rare Platonem determinasse finem boni esse secundum
virtutem vivere, & ei soli vivere posse, qui notitiam
Dei habeat & imitationem; quæ amorem ejus in-
cludit, nec aliam ob causam beatam. Et aliquan-
to superius: Si ergo Plato Dei huius imitatorum,
cognitionem, amatorem atque esse sapientem cuius par-
ticipacione beatus sit, quid opus est excutere ceteros?
Quorum nulli nobis, quam isti, propius accesserunt.
Hinc est quod Plato Philosophiam quam
iple naturali lumine profitendo persequaba-
tur, nihil aliud esse volebat nisi amorem Dei.
Ipsam, inquit, verum ac summum bonum Plato di-
xit Deum, unde vult esse Philosophum amatorem Dei,
ut quantum Philosophia ad beatam vitam tendit, fru-
ens Deo sit beatus qui Deum amaverit. Et ibidem
rursum: Ideoque non dubitas (Plato) hoc esse
philosophari amare Deum. Quod Augustinus
etiã ex sua & Catholica sententia verum
esse testatur ac probat: Quorum Philosophorũ
ipsam nomen si Latine interpretemur, amorem sa-
pientie proficitur. Porro si sapientia Deus est, cuius
divina autoritas veritasque monstravit, verus Philo-
sophus est amator Dei. Ex quibus satis liquidò
apparet, quid Platonici senserint de dilectio-
ne Dei quam creaturam rationalem naturæ
lumine suo creatori debere cernebant. Ni-
mirum illam studiosissimè in philosophando,
imò in omnibus virtutis actionibus esse se-
ctandam. Loquebantur autem de dilectione
Dei, non illa quæ revelatione nititur, quæ
naturæ ad statum deificum & supernaturalem
elevatæ propria esse vulgo dicitur, sed de
illa, sine qua Philosophia moralis quam pro-
fitebantur, non poterat hominem ratione
præditum in agendo perficere, quantum ex
naturalibus rationibus perfici debere judica-
bant; hoc est, ita ut ejus actiones possent in
vero bonarum actionum ac beatitudinis natu-
ralis sine requiescere. Nam hac de causa
Platonici rationis naturalis ductu asserabant
Deum esse, quemadmodum Augustinus de
illis ibidem dicit, Principium nostrum, lumen
nostrum, & bonum nostrum, ita videlicet ut &
verum creaturam esset effectus, quod in Physica
Platonica primum erat principium, & lumen
cognoscendarum, quod in Dialectica, & bonum
agendarum, quod in Philosophia morali. Ab

isto enim principio primo res omnes natura-
les promanasse, ab isto lumine rationes omnes
illustratas esse, hoc bonum velut finem omnis
actionis honeste expetendum esse putaverunt.
Quod postremum sine illius boni dilectione
fieri nequit. Isti ergo Deo cognito repe-
runt ubi esset causa constituta universitatis,
& lux percipiendæ veritatis, & fons bibenda se-
licitatis, inquit Augustinus. Quibus proprie-
ta acclamat gratulando: Sive isti Platonici, sive
quicumque alij quarumlibet gentium Philosophi de
Deo ista sentiant, nobiscum sentiunt.
Nec verò dissimulat Augustinus unde tan-
tam cognitionem Dei Philosophia gentilis
hauerit, nam quamvis aliquando fluctua-
verit Augustinus utrum ex sacris litteris, an
creaturarum consideratione, sapissimè ta-
men in suis scriptis tradidit invisibilia Dei per
ea quæ facta sunt Philosophis innotuisse, sicut
& ipsius quærenti ex creaturis innotuerant;
tamque sententiam veriore esse testatur.
Unde subinde etiam de Philosophis istis Dei
invisibilia à constitutione mundi per ea quæ
facta sunt cognoscens. Apostolum ad Ro-
manos locutum esse proficitur. Nec mirum
cum nihil in isto Platonico discursu sit,
quod non per creaturas possit ingenij vivaci-
tate deprehendi. Quid enim aliud sibi voluit
Aristoteles cum beatitudinem hominis in
contemplatione summi entis sitam esse do-
cuit? Nec enim nisi absurdissimè negare
posset, ens istud, omnium bonorum sum-
mum, casto amore esse diligendum. Quid
aliud ij quos Græciæ sapientes dicunt, inter
quorum dicta sapienter & illud lucet, sequere
Deum? Quid enim hoc aptius significat, quæ
id quod Platonici dixerunt Deum esse imi-
tandum seu diligendum. Unde Augustinus
Secundo Dei beatitudinis appetitus est. At eum sequi-
mur diligendo. Quare generaliter de Philo-
sophis quodam loco dicit Augustinus: Amorem
eos in bonis rebus & erga ipsum Deum magnum
pendere; libri eorum satis loquuntur. Causa verò
cur magno penderent ex eorum principis la-
tis nota est. Cum enim naturaliter viderent
in amore fruitioneque rerum fugacium non
posse constitui beatitudinem, sed tantum in
fruitione summi boni quod est Deus, conse-
quenter etiam fatebantur, ut eis idem Augu-
stinus attestatur, quanto plus quibusque auverit
Deum, tanto eum facilius ad beatitudinem perven-
turum.
Iam verò videamus quid illi ipsi Philo-
phi de illo amore naturali Dei tanquam sum-
mi boni senserint, in quo sapientiam huma-
nam collocaverunt: utrum ex humanis viri-
bus an ex Dei inspiratione traheretur, quam
denique sententiam ex illorum doctrina san-
ctus Augustinus ferat. In hoc enim cardo
difficultatis præsentis vertitur. Sic ergo de
amore Dei Philosophis noto sententiam eo-
rum exponit Augustinus, quod verum Deum
& rerum autorem, & veritatis illustratorem &
beatitudinis largitorem esse dixerunt. Et paulò post,
quod ab illo nobis sit & principium naturæ &
veritatis

Handwritten marginal note in Latin script, possibly a library or ownership mark.

741

veritas doctrina, & felicitas vita. Si beatitudinis largitor Deus est profecto & amoris Dei. Nam ut ibidem dicit: *Fructus Dei beatus est qui Deum amaverit.* Beatitudo enim ex bono, five boni illius amore, sicut nec sine boni illius fruitione esse non potest. Quod si cui fortassis hoc obscurius esse videatur, audi aliud luculentius ex libro quarto adversus Iulianum, ubi de Deo tanquam sine virtutis differit, ad quem qualibet officia bona per dilectionem velur intentionem referenda sunt: *Verum tu in hac causa, etsi ad scholam Pythagorae provocas vel Platoni ubi eruditissim. atque doctissimi viri multo excellentiores ceteris philosophia nobilitati, veras virtutes non esse dicebant nisi quae menti quodammodo imprimuntur a forma illius aeternae immutabilisq. substantiae quod est Deus, etiam illic adversus te pietatis libertate clamabo &c.* Quod vero intelligerent istam impressionem non ratione moralium officiorum quae virtus operatur, sed propter finem officiorum Deum cuius amorem divinitus inspirandum esse censent, declarat apertissime in libro de Civitate Dei. Nam de divisione philosophiae tripartita in Physicam, Logicam & Ethicam, sive in naturalem, rationalem & moralem, ex Platoni mente disputans: *Quamvis, inquit, Plato primus istam distributionem reperisset, & commendasse dicitur, cui usque naturarum omnium auctor nisi Deus visus esset neque intelligenti datur, neque amoris, quo bene beateque vivitur inspirator.* Ecce dilectissimis verbis amoris inspiratorem, non cuiuslibet, sed quo bene beateque vivitur inspiratorem profitentur Deum: quo nihil Augustinus unquam luculentius de dilectione dixit. Vnde etiam ex proprio statim sensu, Platonicorum illam sententiam confirmat tanquam sine dubitatione verissimam: *Sic ergo natura nostra esset a nobis, profecto & nostram nos genuissemus sapientiam, nec eam doctrinam, id est aliunde discendo perciperemus: & nosse amor a nobis profectus, hoc est ex viribus nostris naturalibus profectus, & ad nos relatus, ad beate vivendum sufficeret, nec bono alio quo fruamur illo indigeret.* Nunc vero quia natura nostra ut esset, Deum habet auctorem, procul dubio ut vera sapiamus, ipsum debemus habere Doctorem, ipsum etiam ut beati simus, suavitati mitissima lavitorem. Haec enim suavitas intima non est aliud nisi suavissimus amor sui, quem cordibus humanis, Deus inspirat, juxta illud Psalmi, quod in hunc sensum creberrime Augustinus usutpat: *Domnus dabit suavitatem & terra nostra dabit fructum suum. Ecce. Provenisti enim in benedictione dilectionis.*

Nec vero alia praeclara desunt loca quibus gentiles Philosophi divinam gratiam ad accipiendum amorem Dei necessariam Augustino etiam attestante, professi sunt. Nam Plato in Timaeo ita loquitur *μελλον φιλοσοφίας αγαθον ον ηδον, οδ ηξει ποτι τα θνητα γενεα* D *οι φησεν εχ θεων.* Quod approbans Tullius in quaestionibus Academicis: *Nec illum, inquit,*

arbitror ut apud Platonem est, magis aut melius a Deo datum homini. Et libro de universitate: quo bono (Philosophiae) melius operabilis, nullum praestantius, neque datum est mortalium generi Deorum concessu atque munere, neque dabitur. Quam sententiam Platonis de Philosophia alijs verbis clarius expressit, sub nomine sapientiae: *Ita sit ut maior omnium bonarum rerum sit sapientia, cuius amor Graeco verbo Philosophia nomen invenit, quae nihil a Deo immortalibus uberius, nihil florentius, nihil praestabilius hominum vita datum est.* Quae Tullij verba quasi exposuit supra ex Platoni mente Augustinus cum dixit: *Si sapientia Deus est per quem facta sunt omnia, verus Philosophus est amator Dei.* Alibi vero eandem Philosophorum sententiam & verba referens atque explicans: *Ad hoc, inquit, meliores quosque in vis malis adiuvat gratia, ut quanto fideliore, tanto fortiore corde tolerantur, ad quam rem etiam Philosophiam prodesse dicunt docti huius saeculi, quam Diogenes dicitur paucis, ut ait Tullius, veram dederunt. Nec hominibus ad huc aut datum est donum maius aut potius dari. Quod autem Philosophia vera ex Philosophorum istorum sententia sit amor Dei, iam supra ex eodem Augustino declaratum est, qui de Platone dicit, & alijs aliisque verbis identidem repetit, quod Plato non dedit hoc esse philosophari, amare Deum. Vnde subiungit iam citati verbis Tullij: *Videtur adde & ipsi contra quos agimus, quoquo modo compulsi sunt, in habenda non quaecunque sed vera Philosophia, quae videlicet est maxime omnium iste amor Dei, tolerans omnia mala patienter, divinam gratiam consequi.* De tolerantia quippe malorum ibi agitur quam & Augustinus tribuit a moti Dei: *Deus adest molestia perferenda hoc enim in totum rellat, quando sit propter ipsum, id est quando gratia amaret ipse, qualis amor nobis esse non potest nisi ex ipso.* Ita videmus Augustinum & Philosophos illos sibi in hac doctrina omni ex parte concinere, quod videlicet in Ethica seu Philosophia morali Deus sit bonum nostrum, velur finem ad quem cuncta quae agimus referre debemus. Quod proinde Philosophus moralis sit amator Dei, tanquam illius boni quod Philosophia moralis tota tanquam finem omnis actionis bonae respicit, quod hic amor ab ipso Deo inspirari, & a forma illa aeterna immutabilisq. substantiae imprimi debet, quod deniq; vera ista Philosophia tanquam vera creatura rationalis sapientia per Dei gratiam homini conferri debeat. Quae omnia cum in Augustini scriptis explorata sint, liquido sane sit autur amorem Dei, quo naturalis ratio live Christianorum sive gentium dicitur eum velur bonum creature rationalis beneficium esse diligendum, ut vita & actio eius ex illo ultimo virtutis sine esse possit bona, & ipsa deinde beata fieri, nullo modo juxta doctrinam eius posse ex creatura viribus naturalibus, sed tantummodo ex Dei gratia & inspiratione proficisci.*

quodammodo ex Dei gratia & inspiratione proficisci.

Lib. 1. de Civitate Dei

Lib. 1. de Civitate Dei

Lib. 1. de Civitate Dei

Phil. 2. de pu. merit. cap. 17. Lib. 1. de Civitate Dei

Lib. 1. de Civitate Dei

Tull. 1. 1. de legibus

Lib. 3. de Civitate Dei

Lib. 22. de Civitate Dei

Lib. 8. de Civitate Dei

Lib. 22. de Civitate Dei

Lib. 6. contra Iul. cap. 32

Lib. 11. de Civitate Dei

INNO